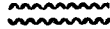

A Szovjet Szövetség gazdasági és társadalmi átalakulásának óriási Sztalini programja új, dicsőséges munkatettekre lelkesíti a szovjet népet. Az új ötéves terv befejezése jelentős lépés a Szovjet Szövetség alapvető gazdasági feladatának megvalósításában — hazánk előrelépésében a kommunizmus felé. És a szovjet népet magabiztosan vezeti ezen az úton Lenin és Sztalin nagy Pártja.

A MAGYAR FASIZMUS

IDEOLÓGIÁJA

Irta: SÁNDOR PÁL

A reakciósök újabban előszeretettel hangsúlyozzák, hogy a magyar fasizmus születésnapja 1944 október 15, vagy legalább is március 19, amivel azt akarják mondani, hogy a magyarországi fasizmus tulajdonképpen erőszakos úton, hitleri parancsra jött létre. Ami tehát a fasizmus neve alatt Magyarországon végbement, abban a magyarok, még a magyar fasiszták is ártatlanok.

Ugyanezek a reakciósök azonban a felszabadulás előtt nem győztek azzal dicsekedni, hogy a magyar fasiszták nem hívei, követői, utánozói, hanem mesterei az olasz fasizmusnak és a német hitlerizmusnak.

Még jó emlékszünk arra az örömrivalgásra és büszkeségre, amelylyel Pápennek, Hitler alkancellárjának egyik budapesti tartózkodása alkalmával tett elismerő nyilatkozatát fogadták, aki kijelentette, hogy a német nemzeti szocialistáknak, ami legalább is az antiszemitizmust illeti, a magyarok voltak a tanítói.

Hasonlóképpen tanuskodott emellett a konzervatív Gratz Gusztáv, aki a »Forradalmak kora« c. könyvében azt írja, hogy Bethlen politikája »bizonyos mértékben előfutárja volt... az olasz fasizmus és a német nemzeti szocializmus eszmekörének«. Bár ezekkel a nyilatkozatokkal szemben fel lehetne sorakoztatni más nyilatkozatokat, amelyekből kiténik, hogy mennyi elméleti és gyakorlati útmutatást kapott a magyar fasizmus az olasztól és a némettől, végeredményben nem az elsőbbség kérdése a lényeges, hanem az hogy a magyar fasizmus története a »szegedi gondolattal« kezdődik és onnan egyenes és következetes út vezet október 15-ig.

Hogy nemcsak el nem képzelhető a Szálasi-puccs és a nyilas rémuralom a szegedi ellenforradalmi kormány, a Horthy-rendszer, a bethleni »konszolidáció«, Gömbös 95 pontja, Károlyi Gyula kommunistaaakasztásai, a Sztójayak és Kállayak nélkül, hanem, hogy mindezeket a korszakokat egységes gondolatrendszer, ugyanaz az eszmeiség, a fasiszta ideológia tartja össze.

Melyek ennek az ideológiának az alappillérei? 1. Antiszemitizmus, 2. fajelmélet, 3. imperializmus, 4. szociális demagógia. Mindezek az elvek egyformán megtalálhatók az olasz, német és magyar fasizmusban. Csak a szükségletekhez és lehetőségekhez, adottságokhoz képest módosultak, alakultak, toldódtak el egyik vagy másik irányba.

A legnagyobb következetességet és világosságot Magyarországon az antiszemitizmusban látjuk. A kezdet Crgovány és Siófok, a befejezés a Duna feneké és a németországi gázkamrák. Ami a kettő között van, csak különleges céloknak megfelelő taktika.

Először numerus clausussal és különböző zsidótörvényekkel el kell szedni a zsidóságtól gazdasági és társadalmi pozíciót, azután ter-

melőszközeiket és vagyonukat, majd személyes ingóságait és végül életüket, de úgy, ahogyan Szabó Dezső annakidején kiadta a jelszót: a »zsidókat szeretettel ki kell irtani«, — hogy egyrészt a zsidók csak fokozatosan érezzék növekvő anyagi és létbizonytalanságukat, másrészt pedig fokozatosan részeltessenek egyre szélesedő rétegeket a zsidóüldözés folytán azok anyagi javaiban. Így elkerülhető az egyik oldalon a pánik és fejvesztett menekülés, az értékek kimentése vagy megsemmisítése, másik oldalon pedig ennek a fokozatosságnak a segítségével kielégíthetők a növekvő igények. Előbb csak havi 80 pengős szinekúrák a Hóman-pubiknak, majd igazgatói állások a középrétegeknek és végül jegygyűrűk és szőrmebundák a »gyülelésvész-proletárnak«.

Ennek a módszernek az indoklására, alátámasztására pedig a fajelmélet szolgál, az árja fajnak a sémita fajjal szemben való magasabbrendűségének áltudományos elmélete, amelyet azonban alaposan át kellett dolgozni magyar viszonyokra, minthogy Magyarországon a tiszta árjak nem a magyarok, hanem a cigányok és a német vérösszetétel-analízis kimutatása szerint a magyar és a zsidó »faj« vérösszetétele csaknem azonos. A fajelmélet tehát magyar viszonylatban turán-török ellentétként jelentkezik és ezzel a mithosszal igyekszik a Málnási-féle történelem-, valamint a magyarságtudomány igazolni egy bizonyos réteg uralomraihivatottságát nemcsak a zsidók, hanem a többi lakosság elnyomott rétegei fölött is. A német nemzeti szocializmus imperializmusának »életér-elméletét is át kellett alakítani hazai viszonyokra. Ez az elmélet nálunk a huszonöt év folyamán különböző neveket vett fel. Első volt az irredentizmus, amely azt igyekezett beleverni az emberek tudatába, hogy minden nyomorúságunknak, elesettségünknek nem az osztályuralom, hanem Trianon az oka, amely minden erőfeszítés és önfeláldozó munka ellenére sem teszi lehetővé gazdasági boldogulásunkat. Befejeződött ez az elmélet a Szalasi-féle Kárpát-Duna-Nagyhaza jelszavával, amellyel kapcsolatban az okosak és ravaszak kifelé felháborodást mutattak, befelé azonban elégedetten mosolyogtak, mert hiszen jól látták, hogy a régi »Nagy-Magyarországnak« ezzel a nemzetiségi atomizálással tehetnek csak egy utolsó kísérletet arra, hogy a nemzetiségek egymásmellettségének a hirdetésével szerezzék vissza a magyarság felsőbb-ségét a Duna-medencében.

A legszélesebb skálát a fasizmus ideológiai frontján a szociális demagógia terén láthatjuk. Ebben a szakmában volt legkevésbé járatos a magyar fasizmus, legtöbb tehát a szolgálj átvétel és utánzás, meddő és ügyetlen kísérletezés. Míg a magyar fasizmus pl. az antiszemizmusban előljárt a többi fasizmusok között, addig aránylag későn ismerte fel a közvetlen és szervezett tömegbázis szükségességét. Így az ellenforradalom a szociális kérdés megoldását a Prónay- és Osztenburg-féle különítményekre bízta és a parasztkérdés megoldásának irányát is Horthynak az a karmozdulata jellemezte legjobban, amely e szavait kísérte: »Ha pedig Nagyatádi nem pariroz...«, olyan mozdulat, »mint amikor valaki visszajáról döli másnak a bordáj közé a böllérbicskát« (Deniczky Ödön akkori belügyminiszter vallomásából).

A »keresztény, nemzeti újjászületés« jelszava azután csak Gömbös 95 pontjában öltött konkrét formát, de még ez a »nemzeti munkaterv«, melyet »új stílusban«, színpadi külsőségek között hoztak nyilvánosságra, sem keltette a remélt hatást és Gömbös nem győzött panaszkodni, hogy az emberek nem tanúsítanak kellő érdeklődést a »nemzet jövője«, a »történelmi idők«, a »nagy események« iránt, hanem továbbra is kis egyéni érdekeiket szolgálják.

Ennek a felismerésnek a konzekvenciáit vonta le azután Szálasi, amikor a tömegbázist rablóbandák szervezésével teremtette meg és a rablott kincseken való osztozkodást tüntette fel a »nemzet jövője«, a »történelmi idők« zálogaként.

FRAZEOLÓGIÁJA

Milyen volt az a nyelv, amelyen a fasiszták szóltak a tömegekhez? És sikerük mennyiben köszönhető annak, hogy eltalálták azokat a szófordulatokat, kifejezéseket, mondatokat, amelyek visszhangot keltettek a lelkekben?

Ez a nyelv nem volt egységes. Ez volt az első előnye; hogy gondosan megválasztotta, kihez szól. És e tekintetben nem voltak skrupulusai. A parasztnak földet ígért, a földbirtokosnak bebizonyította, hogy a nagybirtok fenntartása nemzeti érdek, minthogy »úgy mennyiségi, mint minőségi verseny tekintetében is nagyüzemben a kisbirtokok átlagait lényegesen meghaladó eredménnyel termeltetnek«. (Lásd: Vágó Pál: Munkanélküliség, Hitel, -Országépítés, 101. lap). A munkás számára »az ősi magyar hagyományok és a szocializmus kettősségén nyugvó intézményes magyarszocializmust« hirdette (Szűts Iván: A Nemzeti Tábor, 14. lap). — ugyanakkor a magyar ipart »hathatósan támogatni kívánta, mert ipar nélkül nincs nemzeti önállóság« (u. o. 12. l.)

Hogy hatást érjen el, igénybevette a dicsőséges multat és a meszszianisztikus jövőt, mozgósította a maga »igaza« mellett az egész nemzeti történelmet, a vallást és az egyházat. De ugyanakkor megtagadta — zsidó mivolta miatt — Krisztust és vissza akart térni a pogány ősmagyarsághoz, a magyar világnézetet a »vérszездés szilárd talapzatán« építvén fel, hogy azután Szent István koronájára esküdjön, mondván, hogy ez az eszme a kollektivitás letéteményese (»nincs magántulajdon, minden a Szent István korona, mint eredendő közösség tulajdona«), — más oldalról viszont elutasította magától a forradalom gondolatát és destruktívnek bélyegezte Kossuthot és a 48-as szabadságharcot. A könyvégetést a kereszténységgel indokolja: »A könyvégetésre éppoly nagy szükség van ma, mint ragály esetén a fertőtlenítésre. Az apostolok cselekedeteiben meg van írva, hogy a hívők összehordták a rossz könyveket és elégették. Már ők is tudták, hogy a lélek újjászületése a rossz könyvek megsemmisítésével kezdődik... Hasonló célból égették el a mohamedánok az alexandriai könyvtárat« (lásd Röck Gyula: Irodalom és művészet) — és a zsidók kiirtását a magyar népi közösségből való eltávolításnak nevezi.

Ez a skála még szélesebb a kifejezésmódban. Első, erőtlen jelentkezésükkor gúny tárgyai voltak azok a félművelt szolgai fordítások, amelyek jellemzésére szinte szállóigévé vált a példa, hogy az »an der Hand von Tatsachen« ezen a fasiszta műnyelven nem azt jelenti, hogy »a tények világánál«, hanem »a tett dolgok kezén«. Közzájón forogtak az efféle kifejezések: rögválóság, talajgyökér. — és egyes orvosok hajlandók voltak ezeket a szófacsarásokat szerzőjük, a »nemzetvezető testvér« Szálasi tudathasadási betegségével magyarázni. Pedig éppen a különösségük, furcsaságuk hatott, — és ez volt a második előnye ennek a frazeológiának. Ismét csak Szabó Dezsőre kell utalnunk, mint ősrre: az ő bombasztikus, nagyokat mondó stílusa lett a minta, a követendő példa az egész fasiszta-nyilas vezércikkíró generáció számára. Olyan lenyűgöző volt ez a stílus, hogy még tisztos egyetemi tanárokat is elragadott: »A cserkésznevelés olyan alapvető munkának nevezhető, amelynek ütemesen sarkálló dinamikája az egész férfieleletet tevékeny megfeszülésben tartja és... teremtő életszolgálatra feszíti«. (Lásd

dr. Marczell Mihály: Milyenek kell lenni a magyar férfinak?) S e nemes tanfőriú elragadottságában bizonyára nem érezte meg a cserkészfiatalsághoz írott szövegében stílusának a berlini mocsárban tenyésző természetellenes szexualitás mellékizét. Hasonlóképpen nehéz elképzelni, hogy a Fiatal Magyarság Mozgalom programjának szerzői sokat etimológizáltak volna, amikor leírták e mondatot: »Fiatal magyarok nemzeti megújulásának mozgalma: olyan elszánás, amely húsz év türelmes várakozása, keserves csalódásai után minden áldozatra kész magyar lelkünkéből szakadt ki«.

Annál több tudatosságot kell azonban feltételeznünk azok részéről, akik nem ilyen outsider-ek, hanem a mozgalom vezetői, a fasiszta ideológia irányítói voltak. Ha megnézzük ennek az ideológiának az alapját akkor természetesen kell találunk, hogy annak ködös misztikus, bizonytalan öltözetben kellett megjelennie. A gondolkodás helyét felváltotta a »látomás«, a számító latolgatás helyét a sugallat. A »Nép« c. nyilaskeresztes lap 1939 július 15-i számában egészoldalas cikket írt arról, hogy élt a XV. században egy Nostradamus nevű ember, aki az összes történelmi eseményeket megjósolta, — és e jóslásai közé tartozván a világmegváltó Hitler is, ez annak köszönheti elhívatottságát, hogy »magabamélyedéssel, szinte a természet fölé emelkedve, arra a daimonra hallgat, amely már Sokratest is vezette«.

Még tipikusabb eleme ennek a frazeológiának a »kor« kifejezés. Korszerűség, korfelelősség, koreszme, a kor szava, — nincs az a fasiszta írás, amelyben ilyesmi elő ne fordulna. El kell söpörni az útból azt, aki nem érti meg az idő szavát, — hangzott az általános követelés és ez egyaránt vonatkozott marxista munkásra és angolszász plutokrata kapitalistára. Hogy ki mit tekint korszerűnek, az mindig a politikai céltól és alkalomtól függ — s így a kor követelményei mögött nincs egyéb, mint homályos és felclőtlen blöff, a fasiszta demagógia lényege.

Minél értelmetlenebb, üresebb, de kongó és csillogó ez a frazeológia, annál nagyobb a sikere. A félművelt tudálékosság kihasználása is hozzátartozik ehhez a fasiszta fegyvertárhoz és mi sem jellemzőbb erre, mint az, hogy literatí Vágó Pál, akinek fentidézett könyvét úgy emlegették a nyilaskeresztes pártban, mint hívők az evangéliumot, ezzel az értelmetlen és éppen ezért az értelmetleneket lenyűgöző képletével tett szert roppant tekintélyre:

kultúrigények

Jólét F =

o = termelési önköltségek +
I. kamatuzsora + II. kartelldik-
tatúra + improduktív közterhek

Vagy mit szóljon az értelem ahhoz a »korszerű magyar gondolat-hoz«, amely a teljesség kedvéért magyar-német szöveggel jelent meg és amely azt fejtegeti, hogy »a magyar flóra zsidaja: az akác, amely épp úgy jövevény, mint a zsidó és nagyobbbszabású térfoglalása időben egybeesik a zsidóság nagyszabású térfoglalásával« (Lásd Korszerű magyar gondolatok — Zeitgemässe ungarische Gedanken, 20. lap) és így tovább, párhuzamot vonva az akác és a zsidó között 96 oldalon keresztül.

...Erre az elmúlt korszakra visszagondolva, önkénytelenül is az jut az ember eszébe, hogy nem véletlen: amíg a fasizmus csak ezzel a tudatos ködterjesztéssel, blöffölő frazeológiával dolgozott, addig a szocializmus világos, közérthető, kristálytisza, tagolt, az épület szilárd konstrukciójára emlékeztető fejtegetéseket hoz létre — Lenin és Sztálin stílusát. Mert valóban, nemcsak le styl, c'est l'homme, nemcsak az egyének, hanem a társadalomnak is megvan a maga stílusa.